

Рецензия

от проф. д-р Цветан Недялков

относно

дисертационния труд на тема

**„ТРОМПЕТЪТ В ДЖАЗА. НАЧИНИ НА ИНТЕРПРЕТИРАНЕ И СТИЛОВИ
ОСОБЕНОСТИ. ЛИЧНОСТИ, ПОВЛИЯЛИ ВЪРХУ РАЗВИТИЕТО МУ“**

с автор Михаил Йосифов,

за присъждане на научна и образователна
степен **“Доктор”** по специалност **Музикознание и музикално
изкуство, направление 8.3. Музикално и танцово изкуство**

Без съмнение Михаил Йосифов е един от най-изявените джаз тромпетисти в България. Творческият му път започва на 11-годишна възраст, когато той поставя началото на своето обучение при преподавателите Павел Мадолев и Александър Лашков към младежки духов оркестър “Ботева чета“ към община “Възраждане“.

През 1994 година завършва СМУ “Любомир Пипков“ в класа по тромпет на Русан Атев, като същата година е приет в Катедра „Поп и джаз изкуство“ на ДМА “проф. Панчо Владигеров“ в класа на Стойчо Раднев. Магистърската си степен завършва в класа на проф. Ангел Македонски.

Увлечението на Михаил Йосифов по джазовата музика датира още от ученическите му години, когато той участва с различни формации на множество джаз форуми в София, Пловдив, Русе и др.

Изпълнителската дейност на докторанта е свързана с участието му в голям брой музикални проекти, както концерти, така и студийни сесии. Достатъчно е да се споменат някои от имената, с които е работил - Милчо Левиев, Христо Йоцов, Антони Дончев, Ангел Заберски, Майк Стърн, Мишел Камило, Петер Херболцхаймер, Йоргос Факанас, Джигс Уигам, Мезофорте, Карен Берно, Пуджи Бел, и др., за да го определим като един от най-активните тромпетисти в България.

Тук е мястото да отбележа наградата “Кристална лира“ за джаз-музикант на годината на Съюза на българските музикални и танцови дейци, която Михаил Йосифов получава през 2009 година. Не по-малка по важност и значение е и наградата му “Златно перо“ на Джаз ФМ и Класик ФМ за специален принос към българската култура.

От 2011 година е хоноруван преподавател по тромпет и диригент на студентския Биг Бенд в катедра „Поп и джаз изкуство“ към Вокален Факултет при НМА “проф. Панчо Владигеров“.

Представеният дисертационен труд със заглавие „Тромпетът в джаза. Начини на интерпретиране и стилови особености. Личности, повлияли върху развитието му“ е с теоретико-практическа насоченост. Той може помогне на студентите по специалността да бъдат подготвени в България по начин, позволяващ им да са конкурентноспособни навсякъде по света.

Горещо адмиравам мотивацията за избор на темата. Както сам определя докторантът, това е липсата на подробна информация, касаеща джаз тромпета на български език.

Дисертационният труд съдържа увод, три глави, заключение, справка за научните приноси, приложения със нотни текстове и транскрибирани сола на емблематични джаз тромпетисти, библиография и списък с творческите изяви на докторанта общо 140 страници.

Предмет на изследването е тромпета в джаза, а *обектът* е интерпретацията и стиловите особености, проследени паралелно с житейския път и творческите находки на личности, повлияли върху оформянето и генезиса на джазовото и изкуство.

Целите, които си поставя докторанта са:

- да установи кои са компонентите, определящи един тромпетист като джазов, да ги анализира и да сподели идеи на базата на личния си опит;
- да селектира и синтезира знания на капацитети в областта, за постигне на художествено-творчески и професионални умения, позволяващи на изпълнителя да бъде на едно високо ниво в съвременната джазовата музика.

В *методологията* на труда, много подходящо с оглед спецификата на материята, е използван сравнителен анализ, емпиричен подход и исторически похват. На основата на проучената литература и личния опит на Йосифов, правилно и логично са формулирани съответните изводи и обобщения.

В събраната и систематизирана историко-биографична информация в *глава първа* се проследява възникването и развитието на тромпета в класическата музика и по-късно в джаза, Според автора такъв преглед е необходим, тъй като задава контекста, в който се ражда джаз музиката, и който определя посоките на развитие. Чрез исторически подход е изяснена връзката между класическото и джазовото тромпетно изкуство.

Представени са първи данни за съществуването на тромпета, след това епохата на класицизма, появата на духовите оркестри. Разгледани са различни жанрове в джаза от гледна точка на инструмента тромпет като рагтайм, суинг, би боп, уест коуст, боса нова, куул джаз и др., както и джаза в Европа със своята характерна специфика.

Според мен *втората глава* е в центъра на това дисертационно изследване, тъй като има силно практическа насоченост по отношение на техниките и изпълнението на джаз на тромпет, както и методите за изучаване на инструмента.

Тук е зададен основният въпрос, който интересува докторанта, а той е: „Какво всъщност би определило един тромпетист като джазов?“. Отговорът се разделя в две основни посоки:

- изпълнителя трябва да е наясно, как да изпълнява нотен текст по начин, съответстващ на дадения стил;
- той трябва да може да импровизира адекватно на композицията, която изпълнява.

Следвайки поставените насоки, авторът определя дишането като основен елемент при свиренето на духов инструмент.

След това са дадени конкретни упражнения и техники за дишане като основа на обучението по тромпет.

Селектирана и анализирана е не малка по обем литература, свързана с методиката на обучение по тромпет. Например: „Grande method pour cornet a piston et de saxhorn” на Жан-Баптист Арбан (1825-1889), Херберт Кларк (1867-1945), един също брилянтен изпълнител на корнет, написал 50 солови пиеси за този инструмент, методът на Кармин Карузо и др.

Авторът прави своя извод, обобщавайки: „Методиките са безкрайно много. Има музиканти, които предпочитат да се развиват, свирейки не упражнения, а музикални произведения. В крайна сметка важното е, когато музикантът е на сцена, да звучи добре спрямо собствените си и тези на публиката критерии“.

В *четвъртата подтема* във втора глава – „Технически, музикални и сценични похвати за изпълнение на джаз на тромпет“ авторът излага своята концепция за свирене на тромпет, а именно: джазът е най-сложният за изпълнение стил, от така наречената забавна музика и научавайки се да го изпълнява добре, пред музиканта се отваря възможността с лекота да навлезе в стилове като поп, рок, латино и много други. Според докторанта усещането за ритъм е основният и фундаментален елемент в джазовата музика, базирайки се на факта, че произхода на този музикален стил е свързан с танцовата музика. Тази теза е подкрепена с цитати.

Чрез аналитико-практически подход е изяснен термина „суинг“, като са предложени конкретни упражнения за суингиране с различни щрихи. Мисля, че развитието на чувството за суинг е от особена голяма важност за младия джаз музикант, защото без него той не може да изпълнява коректно тази музика.

Според мен сърцевината на това изследване е изложена в *петата подтема* във втора глава. Тя е свързана с въпроса за импровизацията като един от най-важните компоненти в джазовото изпълнение на тромпет. Избраният подход тук е първо теоретичен и след това практически, но изхождайки от своя собствен опит докторанта не се занимава с етимологичния произход на термина импровизация,

както сме виждали в огромен брой от тази литература, а задава няколко фундаментални въпроса;

- Как да подходи човек, поставен пред такова предизвикателство?
- Как да се преодолее началния стрес?

От тук личи желанието и възможностите на докторанта чрез емпиричен подход да създаде нещо оригинално и полезно.

Разгледани са цифровки на акорди, както и връзката им със съответните отговарящи на тях скали (ладове). Представени са основни джазови прогресии като II-ра V-та I-ва, изяснени са с конкретни примери понятия като „Турнараунд“ и др.

Особен интерес в това изследване представлява последната *трета глава*, наречена „Емблематични джаз тромпетисти и техните сола“. В нея са представени и анализирани няколко сола (импровизации) на знакови за джаза тромпетисти, всеки от които в своето време развива стила и обогатява музикалния речник на инструмента.

Напълно съм съгласен с мотивацията за написването на тази важна част от труда, базирана на логиката, че транскрибирането, нотирането и анализирането на сола е много важно за изграждането на изразни средства ,определящи собствения стил на всеки изпълнител. Както автора сам изтъква, „човек първо усеща кое произведение му влияе емоционално, после установява и анализира елементите на дадената пиеса и след това започва да ги комбинира и да развива в своите творби“. Разгледани са имена като Луис Армстронг, Хари Джеймс, Дизи Гилеспи, Клифърд Браун, Майлс Дейвис, Чет Бейкър и др., като е направен анализ, както на техни импровизации, така и на характерните им стилови особености.

Систематизацията и обосновката на направените изводи имат приносен характер.

Основните постижения, изтъкнати в настоящата дисертация, са следните:

- *За първи път в българската научна литература тромпетът в джаз и изкуството на джаз- тромпетиста е поставено в изследователски контекст.*

- *Това е първият дисертационен труд в България, който позиционира специфичния характер на интерпретация, определяща и изявяваща майсторството на джазовия тромпетист.*

- *За първи път в България са дадени указания и методологически принципи за оформянето и развитието на даден тромпетист в сферата на джаза.*

- *Направен е сравнителен анализ между изпълненията на тромпет в класическата музика и джаза. Изведени са общите принципи, строгата специфика и уникалността при интерпретацията в двата стила.*

- *Теоретичните разработки и личните творчески открития на дисертанта, по отношение на техниките и изпълнението на джаз тромпет, са в пряка практическа приложимост и могат да послужат като отправна точка и основа при интерпретационните търсения на джаз тромпетистите.*

Идеята на представения дисертационен труд е оригинална и актуална. Като цяло дисертационният труд показва, че докторантът притежава задълбочени теоретични знания по специалността и способности за самостоятелни научни изследвания.

Въз основа на казаното до тук давам своята положителна оценка на представеното изследване и предлагам на уважаемото научно жури да присъди научната и образователна степен „доктор“ на асистент Михаил Йосифов.

01.02.2021 г.

проф. д-р Цветан Недялков